

УДК 373.3/5.064.2[373.3/5.016:81'243
DOI 10.31494/2412-9208-2019-1-1-361-368

Tasks with algorithms, OR-quests and acr-discussion in the context of preparation of future linings

Завдання з алгоритмами, OR-квести та аур-дискусії в контексті підготовки майбутніх лінгвістів

Охана Khalabuzar,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

Оксана Халабузар,

кандидат педагогічних наук, доцент

<https://orcid.org/0000-0003-2338-0854>
oxa-khalabuzar@ukr.net

Berdiansk State Pedagogical
University

✉ 4 Schmidta St.,
Berdiansk, Zaporizhzhia region,
71100

Бердянський державний
педагогічний

✉ вул. Шмідта, 4,
м. Бердянськ, Запорізька обл.,
71100

Original manuscript received January 17, 2019

Revised manuscript accepted April 20, 2019

ABSTRACT

The article focuses on the necessity of forming a culture of logical thinking of future teachers and logical knowledge in particular. Reforming the education system of Ukraine, which is connected with global integration into the global educational space, the introduction of a person-oriented, humanistic paradigm, the implementation of developmental vocational training, makes intensification of the requirements for the professional thinking of the future linguist, which should be characterized by such features as: autonomy, flexibility, reflexivity, creativity, systemicity, criticality, openness, etc. Adherence to favorable conditions that will help develop personal qualities will allow a specialist to successfully solve both life and professional tasks, create favorable conditions for the training of future students, their education, comprehensive harmonious development in accordance with the requirements of the present. The above transformational processes make it necessary to introduce in the process of professional training future linguists such essential technologies that will contribute to the formation of a culture of their professional thinking in general and the culture of logical thinking in particular, which envisages improvement of logical knowledge and intelligence of future specialists.

Taking into account that mastering modern information technologies is one of the main components of specialist training, an online resource was developed and applied in the educational process, aimed at mastering the basics of the necessary knowledge about the culture of logical thinking. In order to remotely formulate logical thinking, students perform tasks that are posted on a blog site, make summaries of the material provided on the site.

During the formation of logical knowledge and skills also should be used project methodology. Preparation of projects requires students of a significant level of formation of the culture of logical thinking, because the need is for the ability to analyze information, highlight the main thing, generalize, draw conclusions and predict the effectiveness of the projects being developed.

The potential possibilities of non-standard tasks with logical load, focused on mastering of logical knowledge and skills of future specialists during professional-pedagogical training of specialists in higher educational establishments (on the basis of humanitarian disciplines) are revealed.

Key words: formation of a culture of logical thinking, reforming the education system of Ukraine, methodical methods, non-standard tasks with logical loading.

Постановка проблеми. Реформування системи освіти України, яке пов'язане з глобальною інтеграцією освітнього середовища, упровадженням особистісно орієнтованої, гуманістичної парадигми, реалізацією розвивального професійного навчання, обумовлює інтенсифікацію вимог до професійної підготовки майбутнього лінгвіста, мислення якого має характеризуватися такими рисами, як самостійність, гнучкість, рефлексивність, креативність, системність, критичність, відкритість та ін. Дотримання сприятливих умов, що допоможуть розвинути особистісні якості, дозволить фахівцеві успішно вирішувати як життєві, так і професійні завдання, створювати сприятливі умови для навчання майбутніх учнів, їхнього виховання, всебічного гармонійного розвитку відповідно до запитів сьогодення. Наведені вище трансформаційні процеси обумовлюють упровадження в процес професійної підготовки майбутніх лінгвістів таких сучасних технологій, що сприятимуть формуванню культури їх професійного мислення взагалі та культури логічного мислення зокрема, що передбачає вдосконалення логічних знань та умінь майбутніх спеціалістів.

Аналіз досліджень і публікацій. Одним із напрямів підвищення якості підготовки лінгвістів є розвиток мислення особистості, який досліджували В. Гриньов, Г. Дмитренко, Є. Іванов, В. Лозова. С. Марисюк, І. Нікольська, В. Осинська, В. Паламарчук та інші. Окремі аспекти усвідомленню знань за допомогою умовиводів розкрито в працях О. Івіна, П. Копніна. Пошуку шляхів розвитку логічного мислення лінгвістів присвячено кандидатські дисертації Г. Лаврешиної, О. Федоренко, Хачімян та ін. В умовах сучасності, зростання обсягу наукової інформації, особливого значення набуває раціональна побудова процесу навчання у закладі вищої освіти. Глобалізоване, інформатизоване суспільство вимагає оновлення процесу фахової підготовки лінгвістів, що передбачає розробку та імплементацію сучасних, модернізованих актуальних методик із застосуванням комп'ютерних технологій, завдань з логічним навантаженням.

Отже **метою** нашої розвідки є окреслення значення та функціональної імплементації нестандартних завдань, завдань з алгоритмами, інтерактивними кодами в контексті фахової підготовки майбутніх лінгвістів.

Зважаючи на те, що оволодіння інформаційними технологіями є одним із компонентів фахової підготовки лінгвіста, необхідно застосовувати в освітньому процесі актуальні інтернет-ресурси, спрямовані на вдосконалення фахових знань та умінь. З метою дистанційного формування навичок студенти мають виконувати

завдання, які розміщуються на сайті-блозі, моніторити власні досягнення та отримувати feed-back.

За допомогою завантажених мобільних додатків можна організувати та провести тематичний пізнавальний квест. На задалегідь підготовлених локаціях студенти мають віднайти кодовані запитання (Og-codes), відповісти на них та отримати алгоритми для вирішення наступних завдань. Робота з сучасними інтерактивними технологіями, гаджетами сприяє інтенсифікації пізнавальної активності, стимулює позитивну мотивацію щодо вивчення гуманітарних дисциплін.

Під час фахової підготовки майбутніх лінгвістів також слід застосовувати і проетну методику. Підготовка проектів вимагає від студентів значного рівня сформованості культури логічного мислення, адже необхідними єуміння аналізувати інформацію, виокремлювати головне, узагальнювати, робити висновки та прогнозувати ефективність розроблених проектів.

Як відомо, робота над проектом передбачає: презентацію орієнтовної тематики проектів; самостійне визначення студентами обраної теми, обґрунтування практичної значущості; добирання аргументованого матеріалу; створення дослідницько-пошукової команди; розробку проекту та вибір шляхів його реалізації, розподіл обов'язків; визначення потенційних методів дослідження, наукових джерел інформації; колективне обговорення проектів кожної дослідницької команди; внесення коректив, затвердження плану роботи; вирішення завдань; оформлення результатів; подання результатів дослідження, яке може бути у формі захисту проекту, усного звіту з презентацією наочного матеріалу. І саме захист проектів може бути реалізований дистанційно, он-лайн, за допомогою різноманітних мобільних додатків. Надзвичайно цікавою є форма роботи зі студентами у форматі відео-конференції за допомогою додатку Skype, що зозволяє студентам співпрацювати між собою на відстані. Також варто звернути увагу на на безкоштовні додатки ooVoo, iChat і FaceTime або Flash Meeting.

Під час формування особистості майбутніх лінгвістів, здатніх до одержання вивідних звань як результату самостійної розумової діяльності, що має перетворювальний характер, необхідними та актуальними є знання, з яких робляться висновки, тобто підстави для одержання нових знань під час роботи над нестандартними, креативними завданнями. Так, наприклад, на заняттях ми пропонуємо певний алгоритм завдання: "Уважно прочитайте англomовний семпл із "Володаря перстнів" Дж. Р. Р. Толкіна, перекладіть, проаналізуйте сцену, де вперше постає герой (Гендальф), окресліть головну думку, схарактеризуйте героя, надайте можливі перспективи перебігу подій, зробіть висновки. Запропонований алгоритм завдання уникає репродуктивності мислення, адже воно полягає в тому, щоб змусити студентів зробити самостійний крок – висновок про особистість героя. Цей пізнавальний етап вимагає виявлення їхньої активності: застосування власного досвіду, спостережливості не тільки на основі літературних джерел, але й

життєвої, обґрунтування самостійно зроблених висновків про те, що герой, напевно, є талановитим оратором, цілеспрямованою, впевненою в собі людиною.

Самостійне вирішення проблемних питань, отримання вивідних знань на заняттях гуманітарного циклу спирається на уміння аналізувати отриману інформацію, що дозволить студентам перейти до більш складної розумової діяльності у процесі формування культури логічного мислення. Більш високий рівень когнітивної активності характеризується тим, що студенти, отримуючи базовий висновок у готовому вигляді, самостійно залучають необхідні фактичні дані та наявні в них знання, виділяючи з них ті якості, які є необхідними для обґрунтування певної тези даного положення. На підставі отриманих даних студенти мають самостійно обґрунтувати висновки. Завдання з логічним контентом можуть бути різного характеру. Наприклад:

1) Під час пошуку інформації щодо біографії письменника за спогадами і за документами (Що довідалися про Едгара По з підручників, хрестоматії?).

2) Під час ознайомлення з творчою спадщиною автора, його планами й задумами, які допомагають студентам більш глибоко аналізувати образи-персонажі, встановлювати художню цінність твору, розкривати фактори розвитку письменника (Які сторінки свого життя використовувала Дж.Роулінг?)

3) Під час вивчення семплів із творів, що несуть ідейне, виховне навантаження, для більш глибокого проникнення у сутність твору. Аналіз семплів дозволяє робити висновки про художню майстерність письменника. (Наприклад, студентам пропонується перечитати уривок К. Льюїса з “Хроніки Нарнії”, який зображує пейзаж навколо озера. Студенти мають перекласти його та розкрити, якими засобами письменник створює картину, що відбиває християнські релігійні мотиви).

4) При виявленні характеру негативних літературних героїв, їхніх відносин з іншими героями й про умови формування їхніх поглядів (Енн Маккеафрі “Білий Дракон”).

Самостійно отримані студентами знання можуть бути перевірені як під час опитування, так і в процесі засвоєння нових знань з нової теми, що вимагає вивідних знань студентів із попередніх тем.

Активність студентів на цьому рівні виявляється в доказовості мислення. Під час занять слід надати інформацію, що обґрунтування істинності певного положення складається з тези та аргументів. Студенти мають знати, як встановлюється логічний зв'язок між аргументами та фактами. Наприклад, надаємо інструкцію-завдання, що містить основну тезу, яка має стати головною метою доказу, тому не може бути аргументом. Завдання студентів полягає в тому, щоб самостійно формулювати твердження, що доводять чи заперечують істинність головної тези. У процесі вирішення певної проблеми студенти встановлюють, розкривають, з'ясовують зв'язки між підставою й судженням. Процес правильної аргументації спонукає до активного

виявлення активності, логічності мислення, самостійності більш високого рівня. Факти є основою для аргументів, а вірно інтерпретувати вивідні зв'язки. На думку закордонних та вітчизняних дослідників, значення аргументації в процесі навчання є досить значимим. Завдання на доказовість під час вивчення літератури можна використовувати на всіх етапах її дослідження. Вони можуть бути використані:

1) при вивченні життєвого шляху автора для доказовості значущості епохи для суспільно-політичного розвитку особистості. Наприклад:

– описати соціальне розшарування на матеріалі “Шагренневої шкіри” О. Бальзака;

– довести, що твори “Вершники Перна” та “Білий Дракон” відбивають соціальні проблеми молоді.

3) при розкритті ідейного задуму твору, особливостей і ролі героїв. Типовими в здійсненні такої мети можуть бути, наприклад, такі питання:

– “Зміст поеми “Слово про полк Ігорів” – заклик князів до єдності перед навалюю монголів”. Довести це положення.

– Довести, що “Фауст” Гьоте просякнений духом того часу.

При обґрунтуванні приналежності художнього твору до певного напрямку, відповідності певному жанру. Наприклад, при досягненні означеної мети можна навести таке завдання;

– Довести, що твір Е. По “Крук” є романтичним.

– довести, що твір Джоан К. Роулінг «Гаррі Поттер» є художнім (фентезійним)

4) При доведенні художньої майстерності письменника, наприклад, “точність та стислість – ось перші переваги прози”, – пише О. Пушкін у статті “Про прозу”. Як ці вимоги здійснив поет при описі буревію в повісті “Капітанська донька?”

– Довести, що в романі Кафки “Перетворення” пейзаж підкорюється розкриттю ідейного задуму твору.

Систематичне залучення доказовості в процесі формування культури логічного мислення активізує процес засвоєння логічних знань, впливає на розвиток студентів, спонукаючи їх виявляти активність і самостійність у конкретній формі – розв’язанні пізнавальних завдань на доведення.

Найвищий рівень пізнавальної активності характеризується творчою діяльністю студентів, спрямованою на встановлення й розкриття сутності проблеми, для чого варто усвідомити: а) значення тих понять, сутність яких треба встановити; б) сформулювати положення, яке необхідно обґрунтувати (на попередньому рівні воно дано у готовому вигляді), відібрати фактичний матеріал для підтвердження аргументів (характер діяльності, як і при рішенні завдань другого рівня). Сприятливі умови для фахової підготовки лінгвістів виникають на заняттях з літератури, історії, мови, суспільствознавства тоді, коли викладач, рекомендуючи студентам певні тексти, документи, факти, пропонує проаналізувати їх і поставити питання, відповіді на які розкрили б сутність

досліджуваних явищ.

Під час виконання завдань з логічними навантаженнями слід акцентувати увагу на необхідності розвитку навички ефективного здобування інформації з відкритого тексту та рефлексії стосовно власної діяльності. Так, з метою зміцнення рефлексивної позиції та збагачення методичного арсеналу можна запропонувати студентам провести “Бінарну лекцію”, яка є продовженням і розвитком проблемного викладу матеріалу в діалозі двох лекторів. Необхідно змодельувати ситуації обговорення теоретичних і практичних питань двома “спеціалістами”, які наприкінці лекції мають проаналізувати власну діяльність та дати їй оцінку. Перевагами такої лекції є актуалізація набутих знань, створення проблемної ситуації, розгортання системи доведення, закріплення вміння вести дискусію, виділяти головне, узагальнювати та критикувати.

З метою підвищення в студентів рівня культури логічного мислення можна розробити та провести заняття-дискусію “АУР” (Актуалізація, усвідомлення, рефлексивна позиція). Таке заняття вимагає керованого читання, що має за мету активізацію когнітивної діяльності студентів та вдосконалення їхнього логічного мислення. На початку заняття-дискусії учасників інформують щодо подальшого спільного пофрагментарного читання уривку, надають матеріали про автора. Студенти отримують інструкцію та вказівку щодо читання тексту лише до вказаного моменту.

Інструкція:

1. Прочитайте перший абзац тексту. Зверніть увагу на тон автора, на уяву побудову фраз. Після того, як ви прочитаєте речення другого абзацу, зверніть увагу на виразність кольорів, стилістичні засоби.

Перша зупинка: *Коли студенти прочитали уривок, їм слід запропонувати надати відповіді на запитання: Що ви відчували, під час читання першого абзацу? Що ви відчуваєте тепер, коли прочитано вже два абзаці? Розкажіть, що ви побачили або почули у своїй уяві? (Переформулювання) Спробуйте передбачити перебіг подій, що матиме місце? Обґрунтуйте вашу думку? (Інтерпретація)*

Друга зупинка: *Прочитайте текст до вказаного місця. Під час читання намагайтеся уявити детальну картину подій. Після того, як ви закінчили читати, підніміть сигнальну картку.*

Третя зупинка: *Коли студенти закінчили читати, їм варто запропонувати відкласти текст і надати відповіді на запитання: Яку картину намалювала ваша уява? Яке враження справили на вас образи? Як ви думаєте, що трапиться далі? (Аналіз) Чому ви так думаєте? Що вас змушує так думати? (Синтез)*

Четверта зупинка: *Прочитайте останню частину уривку. Коли всі закінчили читати студентам слід поставити запитання: Як ви думаєте, що є позитивним у перебігу подій? Що негативне? Обґрунтуйте власні думки. Яким би чином ви його закінчили? Чому? (Синтез)*

Студентам варто надавати достатньо часу для роздумів, адже

результатом цього стануть цікаві, розгорнуті відповіді. Після проведення першої частини заняття слід провести її аналіз у формі відкритої дискусії. Проведення заняття-дискусії АУР дозволяє учасникам чітко сформулювати мету навчальної діяльності; спонукає до активної дискусії; заохочує студентів мислити логічно та творчо; знаходити відповіді на запитання; полегшує висловлення власних думок; формує позитивну атмосферу толерантності до думок співрозмовників; дозволяє студентам розвивати в собі здатність розкривати сутність персонажів твору; полегшує процес логічного мислення; удосконалює культуру логічного мислення; зміцнює рефлексивну позицію. На заняттях з англійської мови слід проводити “Презентацію ідей”, що передбачає чітку організацію як з боку викладача, та і з боку студентів. Важливим організаційним компонентом є розподіл ролей. Викладач обирає роль потенційного клієнта компанії, що надає можливість частково керувати ходом гри, наводити запитання, змушувати студентів аналізувати вислови опонентів та критикувати їх, а також аргументувати власну точку зору та приймати нестандартні рішення.

Висновки. Отже, можна зробити висновок, що спеціально організована робота студентів, спрямована на подальший професійний розвиток, знайде відбиття і в зміні якості успішності студентів з різних гуманітарних дисциплін. Безперечно, фахова лінгвістична діяльність передбачає ціннісне ставлення до оволодіння логікою мислення, а також теоретико-практичну готовність студентів, пов'язану з прагненням до аналізу, узагальнення, осмислення роботи, що потребує оновлення змісту завдань, їхньої модернізації та застосування сучасних інформаційних технологій під час фахової підготовки майбутніх лінгвістів.

Перспективи подальших досліджень. Постають питання: на якій стадії та в яких формах повинні подаватися логічні знання студентам, як на основі отриманих знань сформувати вміння та навички логічного мислення. які у подальшому розвитку перетворюються на стереотипи мислення? Яка форма подачі знань під час педагогічного процесу є більш доцільною фахової підготовки лінгвістів: лекційна або різновид бесіди з елементами письмових блоків матеріалу? Саме вирішення цих питань і є метою нашого подальшого дослідження.

Література

1. А.Арно, П.Николь. Логика или умение правильно мыслить. – М.: Наука, 1991. – С. 30.
2. Лаврешина Г.Ю. Формування логічної культури старшокласників у процесі навчання: Автореф. дис. канд. пед. наук.: 13.00.01/ – Кривий Ріг, 2000. – 21 с.
3. Недалякова К.В. Педагогічні умови інтелектуального розвитку майбутніх учителів математики у процесі фахової підготовки: Дис. канд. Пед. Наук: 13.00.04. – Одеса, 2003. – 218с.
4. Тихомирова О.В. Логика в системе образования. – М.: Наука, 2003. – 230 с.

References

1. A.Amo, P.Nykol. Lohyka ili umenye pravylno mislyt. – М.: Nauka, 1991. – S. 30.
2. Lavreshyna H.Yu. Formuvannia lohichnoi kultury u protsesi navchannia:

Avto-ref. dys. kand. ped. nauk.: 13.00.01/ – Kryvyi Rih, 2000. – 21s.

3. Nediialkova K.V. Pedagogichni umovy intelektualnoho rozvytku maibutnikh uchyteliv matematyky u protsesi fakhovoi pidhotovk: Dys. kand. Ped. Nauk: 13.00.04. – Odesa, 2003. – 218s.

4. Tykhomyrova O.V. Lohyka v systeme obrazovanyia. – M.: Nauka, 2003. – 230 s.

АНОТАЦІЯ

У статті акцентується увага на необхідності формування культури логічного мислення майбутніх вчителів та логічних знань зокрема. Реформування системи освіти України, пов'язане з глобальною інтеграцією у глобальний освітній простір, упровадженням особистісно орієнтованої, гуманістичної парадигми, реалізацією розвивального професійного навчання, зумовлює інтенсифікацію вимог до професійного мислення майбутнього лінгвіста, яке має характеризуватися такими рисами, як самостійність, гнучкість, рефлексивність, креативність, системність, критичність, відкритість та ін. Дотримання сприятливих умов, що допоможуть розвинути особистісні якості, дозволить фахівцеві успішно вирішувати як життєві, так і професійні завдання; створювати сприятливі умови для навчання майбутніх учнів, їхнього виховання, всебічного гармонійного розвитку відповідно до запитів сьогодення. Наведені вище трансформаційні процеси обумовлюють упровадження в процес професійної підготовки майбутніх лінгвістів таких сучасних технологій, які сприятимуть формуванню культури їх професійного мислення взагалі та культури логічного мислення зокрема, що передбачає удосконалення логічних знань та умінь майбутніх спеціалістів.

Зважаючи на те, що оволодіння сучасними інформаційними технологіями є одним з основних компонентів фахової підготовки спеціаліста, було розроблено та застосовано в освітньому процесі інтернет-ресурс, що спрямований на оволодіння основами необхідних знань щодо культури логічного мислення. З метою дистанційного формування логічного мислення студенти виконують завдання, які розміщуються на сайті-блозі, складають конспекти наданого на сайті матеріалу.

Під час формування логічних знань та умінь також слід застосовувати і проетну методіку. Підготовка проектів вимагає від студентів значного рівня сформованості культури логічного мислення, адже необхідними є вміння аналізувати інформацію, виокремлювати головне, узагальнювати, робити висновки та прогнозувати ефективність розроблених проектів.

Розкрито потенційні можливості нестандартних завдань з логічним навантаженням, орієнтованих на оволодіння логічними знаннями та вміннями майбутніми спеціалістами під час професійно-педагогічної підготовки спеціалістів у закладах вищої освіти (на матеріалі гуманітарних дисциплін).

Ключові слова: *формування культури логічного мислення, Реформування системи освіти України, проетні методики, нестандартні завдання з логічним навантаженням.*